

“Ekonomideki Son Gelişmeler Işığında Bankacılık-Reel Sektör İlişkisi”

**Hüseyin Aydın
Türkiye Bankalar Birliği
Yönetim Kurulu Başkanı**

**Kayseri Sanayi Odası
10.05.2012**

Kayseri Sanayi Odası'nın Değerli Meclis ve Yönetim Kurulu Başkanları, Değerli Girişimciler, Sayın Meslektaşlarım, Değerli Konuklar, Medyamızın Değerli Temsilcileri, şahsım ve Türkiye Bankalar Birliği Yönetim Kurulu adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bölgesel gelişmeleri yakından takip etmek, girişimcilerle doğrudan temas kurarak ekonomik faaliyet hakkında bilgi almak amacıyla yönetim kurulu toplantılarımızın bazılarını İstanbul dışındaki illerde yapıyoruz. Bu vesileyle, Kayseri'de sizlerle olmaktan büyük mutluluk duyuyoruz. Bu birliktelik, sektörümüze ilişkin görüş ve önerilerinizi dinlemek için önemli bir fırsat sunuyor.

Konuşmamı iki bölüme ayırdım. İlk bölümde küresel gelişmeler ışığında Türkiye ekonomisinin performansını değerlendireceğim. İkinci bölümde bankacılık sektöründeki son durum ve reel sektör ile ilişkiler hakkında bilgi sunacağım.

Toparlanma başladı, sürece derken, küresel sorunların çözümüne duyulan güvensizlik nedeniyle 2011'de yeniden sıkıntılı bir dönem yaşadık. Kısa dönemde, sorunun iki önemli kaynağı görülüyor. Bunlar, kamu borç stoku milli gelirini aşmış olan gelişmiş bazı ülkelerde kredi notlarının düşmesinden dolayı risklerin artması ve finansal sektörün zayıflığının devam etmesidir.

Neyse ki geçen yılın ikinci yarısında Avrupa Birliğinde alınan önlemler dünya ekonomisinde ani bir soğuma riskini düşürdü ve bazı ülkelerde

finansal sektörde sistemik risk tehditini azalttı. Hatta, beklentilerde kısmi bir iyileşme oldu. Nitekim, 2012 yılına ilişkin büyüme tahminleri sınırlı da olsa yukarı yönlü iyileşmeleri işaret ediyor. Büyümenin dünya genelinde yüzde 3,5 olacağı öngörülüyor. Bizim de yer aldığımız gelişmekte olan ülkeler grubu için büyüme tahmini yüzde 5,7 iken önemli ticaret ortağımız olan Avrupa Birliği ekonomisinde yüzde 0,3 oranında daralma bekleniyor.

Kamu borç stokunun milli gelire oranı ortalama olarak, 2011 yılında, gelişmiş ülkelerde yüzde 104, AB ülkelerinde yüzde 88, gelişmekte olan ülkelerde ise yüzde 38 düzeyindedir. Başlangıcından günümüze sürekli nitelik değiştiren küresel krizin bu dönemde borç krizi olarak adlandırılmasının nedeni gelişmiş ülkelerde kamu borç stokunun yüksek düzeyidir.

Son gelişmeler geçen yıla göre daha ümit verici olmakla birlikte dünyanın hali ihtiyatlı olmayı gerektiriyor. İstikrar içinde yüksek büyüme döneminin yeniden başlaması için özellikle gelişmiş ülkeler tarafından yapılması gereken ciddi reformlara ihtiyaç olduğu aşikardır. Sorunların çözümü geciktikçe dünya ekonomisi açısından en kritik konu haline gelen büyümenin sürdürülmesi için sağlıklı bir ortam yaratılamıyor. Bu durum gelişmekte olan ülkeleri de olumsuz etkiliyor. Bu ülkeler için başlıca riskler büyümenin yavaşlaması, dış ticarete konu olan mal ve hizmetlerin fiyatlarının düşmesi, enerji fiyatlarının artması, sermaye hareketlerinin ani değişiklikler göstermesidir.

Bu kritik dönemde, Türkiye ekonomisi iyi bir performans gösterdi. Makro dengelerin güçlü olması, bankacılık sisteminin işlevini sağlıklı olarak sürdürmesi, kamuda ve özel sektörde borçluluk oranının düşük olması, TL'ye duyulan yüksek güven ve ekonomi politikalarında proaktif yaklaşım sayesinde yüksek hızda büyümeye devam ettik.

Büyümenin 2012 yılında da devam edeceği ve uzun dönem ortalamasına yakın bir düzeyde, yüzde 4 olacağı tahmin edilmektedir. Enflasyonun yılsonuna doğru Merkez Bankası tarafından açıklanan yüzde 6,5'e doğru bir eğilim göstermesi beklenmektedir.

Kamunun borçlanma gereğinin milli gelire oranının yüzde 2'nin altında kalması ve kamu borç stokunun milli gelire oranının ise yüzde 40'ın altına inmesi tahmin edilmektedir. Finansal kaynaklar üzerinde kamu kesiminden gelen talep baskısı azaldıkça özel sektöre kullandırılacak kaynaklar hızla artmıştır. Nitekim, iç borç stokunun banka aktiflerine oranı 2002 yılında yüzde 70 iken 2011 yılında yüzde 30'a gerilemiştir. Özel sektöre kullandırılan kredilerin büyümesi sayesinde hem üretim kapasitesinin artırılmasını hem de teknolojinin yenilenmesini sağlayan yatırımlar da hızlanmıştır. Öte yandan, bireysel kredilerdeki artış iç talebi destekleyerek şirketlerin satış hasılatını olumlu yönde etkilemiştir.

Büyümenin lokomotifini özel sektörün sabit sermaye yatırımları ile tüketim talebi oluşturmuştur. Sabit sermaye yatırımlarının gayri safi yurtiçi hasılaya oranı son üç yılda 5 puan artarak yüzde 17,6'ya yükselmiştir. Türkiye Bankalar Birliği olarak, özel sektör yatırımlarının sürdürülmesini çok önemsiyoruz. Önümüzdeki dönemde de üretimi büyütmek ve istihdamı artırmak için daha fazla yatırım yapılması ve bunun için de daha çok kaynağın yaratılması gerektiğinin farkındayız ve çalışmalarımızı bu yönde sürdürüyoruz.

Bu yaklaşımımızın en önemli göstergesi, ekonomik faaliyetin finansmanında bankacılık sektörünün özel sektöre sağladığı kredilerin giderek artıyor olmasıdır. Kredilerin milli gelire oranı son on yılda yüzde 15'ten yüzde 54'e yükselmiştir. Kurumsal kredilerin milli gelire oranı yüzde 13'ten yüzde 37'ye çıkmıştır. Bu dönemde, şirketlerin yurtdışında yerleşik finansal kurumlardan kullandıkları kredilerin oranı sadece 1 puan

artıyla yüzde 13 olmuşken, yurtiçinde yerleşik bankaların TL kredilerinin milli gelire oranı yüzde 6'dan yüzde 38'e ulaşmıştır.

Toplam krediler içinde kurumsal kredilerin payı yüzde 68 düzeyindedir. KOBİ kredileri toplam kredilerin yüzde 23'ünü oluşturmaktadır. 2012 Şubat itibariyle, KOBİ müşteri sayısı 1,5 milyonun üzerinde, işletme başına ortalama kredi miktarı 105 bin TL düzeyindedir.

Kurumsal kredilerde, en yüksek pay yüzde 34 ile imalat sanayiine aittir. Ticaret yüzde 16, inşaat yüzde 13 ve enerji sektörü yüzde 8 oranında paya sahiptir. Son beş yılda toplam krediler içinde payı en hızlı artan sektörler ise enerji ve ticarettir.

Görüldüğü gibi, kredi hacmi büyürken, krediler çeşitlenmiş, müşteri sayısı artmıştır. Büyük işletmeden mikro girişimciye, KOBİ'den hane halkına kadar olan müşterilerin krediye ulaşması kolaylaşmıştır. İstanbul, Ankara ve İzmir dışındaki illerin kredi payı 2007 yılına göre 5 puan artarak yüzde 42 olmuştur.

Küresel kriz dönemi de dahil olmak üzere, kredi riskleri makul düzeylerde seyretmiş, genel olarak düşüş eğiliminde olmuştur. Ancak, son dönemde, büyümenin yavaşlamasının da etkisiyle sınırlı da olsa bir artış gözlenmektedir. Nisan 2012 itibariyle tahsili gecikmiş alacakların kredilere oranı yüzde 2,8'dir. Bu oran, kurumsal krediler için yaklaşık yüzde 2,6, KOBİ'ler için yüzde 3,4 düzeyindedir. Kredi riskinin yönetilebilir düzeyde kalmasında bankacılık ve reel sektör arasındaki ilişkilerde giderek artan karşılıklı işbirliği anlayışının olumlu katkıları sağladığını düşünüyoruz.

Son dönemde, tasarruf açığını daraltmak ve sermaye hareketlerindeki oynaklığın ekonomimize olan yansımalarını sınırlandırmak amacıyla kredi hacminin büyümesini yavaşlatacak bir dizi önlem açıklandı. Para politikası düzenlemeleri bir yandan kredi miktarını sınırlandırırken bir

yandan da kaynak maliyetini yukarı doğru itti. Bankacılık düzenlemeleri ise risk ağırlığının yükseltilmesi yoluyla özkaynak yeterliliğini aşağıya çekti. Bu nedenlerle, ağırlıklı ortalama ticari kredi faiz oranı yükselmiştir. Kur artışlarından arındırılmış olarak kredilerdeki büyüme hızı Nisan 2012 itibariyle yüzde 20 olmuştur. Büyüme hızı kurumsal kredilerde yüzde 19, bireysel kredilerde ise yüzde 21'dir. TL krediler yüzde 24 oranında artarken, yabancı para kredilerdeki artış ise yüzde 11 olmuştur. Bugünkü veriler ışığında, 2012 yılında kredilerdeki büyümenin yüzde 15-18 dolayında olacağı tahmin edilmektedir ki bu bile ülkemizi dünyada kredi büyümesi hızlı olan ülkeler grubuna sokmaktadır. Son on yıllık dönemde, bankacılık sektörünün kredi davranışında çok ciddi bir değişiklik olduğu aşikardır. 2002 yılında bilançoda dörtte bir oranında paya sahipken, şimdi yarıdan fazla paya sahip olan kredilerdeki bu gelişmeyi destekleyen önemli faktörlerden bir tanesi de bankaların güçlü özkaynakları olmuştur.

Bankaların özkaynakları 2002 yılına göre yaklaşık 6 kat artarak 2012 yılının Şubat ayında 152 milyar TL olmuştur. Bu sayede hem kredi büyümesi desteklenmiş, hem de sermaye yeterliliği yüzde 16,5 ile oldukça iyi bir düzeyde tutunabilmiştir. Güçlü özkaynaklar kredi artışının sürdürülmesinin en temel göstergesidir. Bu yılın ikinci yarısından itibaren uygulanmaya başlanacak olan Basel II uygulamasının sermaye yeterliliği rasyosunu 1.4 puan düşürmesi beklenmektedir. Bunun ana nedeni kredilerin daha riskli olmasından değil, yabancı para cinsinden Devlet iç borçlanma senetleri ile Merkez Bankası'nda yabancı para olarak tutulan zorunlu karşılıkların risk ağırlığının sıfırdan yüzde 100'e yükselmesidir. Sermaye'nin daha kısıtlı hale gelmesine ve maliyetinin artmasına neden olan uygulamanın olumsuz etkilerini sınırlandırmak için ilgili kurumlar ile değerlendirmemiz devam etmektedir.

Basel II bankacılıkta risk yönetimine yeni bir yaklaşım getirmektedir. Risk ağırlıkları ve ölçümlenmeleri değiştirilmektedir. Riske duyarlılık artmaktadır. Dolayısıyla riske dayalı fiyatlama daha çok önem

kazanmaktadır. Bankacılık sektöründe risklerin daha hassas ölçülmesine, yönetilmesine ve doğru fiyatlanmasına imkan veren yeni uygulama önemli farklılıklar da getirmektedir: Ülke ve şirket notu önem kazanmaktadır. Mevcut durumda OECD ülkesi hükümetler için yüzde sıfır olan risk ağırlığı ülkenin notuna göre yüzde 100'e çıkmaktadır. Buna karşılık OECD üyesi olmayan yüksek notlu ülkeler için riskler sıfır olabilecektir. Yeni uygulamada borçluların risk ağırlıkları sahip oldukları kredi notuna göre belirlenecektir. Riskler sadece geçmişe bakılarak değil, geleceğe bakılarak, daha dinamik bir yaklaşım ile hesaplanacaktır. Büyüme dönemleri için olumlu olan bu yaklaşım, stresin arttığı ve küçülmenin başladığı dönemler için risklerin artması anlamına gelecektir. Bu da ekonomik istikrarın ve büyümenin sürdürülmesinin önemini artırmaktadır. Kurumsal müşteriler için ödeme gücünü yansıtan derecelendirme gereksinimi ortaya çıkacaktır. Şirketlerin mali durumlarına ilişkin raprolamanın daha şeffaf hale gelmesi gerekecektir. Teminat türleri değişecektir. Nakit akımları ve karlılık önem kazanacaktır. Piyasa disiplini daha fazla önem kazanacaktır. Sermaye gereksinimi artacaktır. Diğer bir deyişle, yeni uygulama mevcut riskler için daha fazla sermaye ya da mevcut sermaye için daha az risk anlamına gelmektedir. Daha açık ifade etmek gerekirse sermaye daha pahalı hale gelecektir. Türkiye'nin uluslararası derecelendirme notunun hak ettiği yere gelmesi daha da önem kazanmaktadır.

Dolayısıyla, kredilerdeki büyümenin belirleyici olan faktörlerden bir tanesi de işletmelerimizin mali yapılarının ve borçlarını geri ödeme kapasiteleri olacaktır. Risklerin iyi yönetilebilmesi için borç almak isteyenlerin kredi değerliliklerinin ve ödeme güçlerinin ölçülmesini sağlayacak bilgilere sahip şirketlere bankalar kredi vermeye devam edecektir. Riske dayalı yönetim önümüzdeki dönemde daha da önemli hale gelecektir. Diğer taraftan, yakın dönemde yaşadıklarımız makro dengelerin sağlam olmasının, istikrarlı büyümenin sürdürülmesinin, finansal sektörün düzgün işlemesinin risklerin azaltılmasındaki önemini de açıkça ortaya koydu.

Bankacılık sektörü, makro dengeler korunduğu sürece büyümeye, özel sektörün büyümesine katkı sağlamaya devam edecektir.

Bankacılık sektörünün Kayseri ile olan ilişkisi istikrarlı gelişme içindedir. 2011 yılı sonunda krediler 8,5 milyar TL mevduat ise 4,6 milyar TL'dir. Kredi mevduat oranı yüzde 133 ile Türkiye ortalamasının oldukça üzerindedir. Kredilerin hızla büyüdüğü dönem olan beş yılda Kayseri'nin kullandığı nakdi kredilerin toplam krediler içindeki payı yüzde 1,2 oranıyla aynı düzeyde kalmıştır. Bu durum Kayseri'nin büyüme iştahının bir göstergesidir. Bankacılık sektörü 22 banka ve 135 banka şubesi ile bu çabaya katkı sağlamaktadır. Tahsili gecikmiş alacakların oranı ise yüzde 3,6 düzeyindedir.

Dünyanın ilk yazılı ticaret anlaşmasına ev sahipliği yapmış olan Kayseri Türkiye'nin coğrafi merkezinde, gelişmiş ulaşım ağı sayesinde pazarlara erişimde stratejik bir konumdadır. Bu avantaj, Kayserililerin girişimci ruhu ve ticari yeteneği ile bütünleşerek ekonomik gelişmeye tahvil edilmiştir. Bu sayede Kayseri, hem üretim hem de ticaret merkezi olarak ülkemizin önde gelen sanayi kuruluşlarını barındırmaktadır. Kayseri Sanayi Odası verilerine göre Kayseri ülkemizde patent başvurusunda 4. sırada, markalaşma becerisi ve yenilikçilikteki performansıyla 5. sırada yer almaktadır.

Bankacılık sektörü olarak gerek Kayseri'ye, gerek ülkemize gerekse girişimci sanayicilerimize destek olmaya, ülkemizi ekonomik anlamda başarılarla taşımaya ve uluslararası bir merkez haline getirmek için çalışmaya devam edeceğiz. Sizlere hitap etme imkanı veren bu toplantıyı düzenlemelerinden dolayı Kayseri Sanayi Odası Başkanı ve Çalışma Arkadaşlarına, beni dinlediğiniz için sizlere teşekkür ediyorum. Sıcak ev sahipliğinizden dolayı Şahsım ve Üyelerimiz adına şükranlarımızı ve saygılarımızı sunuyorum.